

Inovāciju fonds, Modernizācijas fonds un Emisijas kvotu izsolīšanas instruments

Prezentācija sagatavota sadarbībā ar VARAM pārstāvjiem.

ETS Direktīva un no tās izrietošie finanšu mehānismi

2003.gada 13.oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu **siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai** Savienībā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (**ETS Direktīva**) ir visu zemāk minēto mehānismu pamatā.

- **Inovācijas fonds** (ETS Direktīvas 10.a panta 8.punkts)
- **Modernizācijas fonds** (ETS Direktīvas 10.d pants)
- ES dalībvalstu emisiju kvotu izsoles (ETS Direktīvas 3.d un 10.pants) → nacionālā budžeta programma:
Emisijas kvotu izsolišanas instruments - EKII
(*Likuma Par piesārņojumu 32.² panta (3¹) - (4⁷) daļas*)

Inovāciju fonds (I)

- Darbību regulē: 2019.gada 26.februāra Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/856, ar ko attiecībā uz Inovāciju fonda darbību papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK (turpmāk - Inovācijas fonda regula).
- Atsevišķi detālie nosacījumi tiks ietverti projektu uzsaukumos.
- Inovāciju fonds ir Eiropas Komisijas NER300 programmas «pēctecis».

- Inovāciju fonds **darbību uzsāks 2020.gadā**.
- Inovāciju fonda finansējuma līdzekļi būs pieejami visām ES dalībvalstīm (nav «iezīmēti» finansējuma apjomi konkrētām ES dalībvalstīm).
- **Kopējais finansējuma apjoms** 2020.-2030.gada periodā varētu būt **11,25 miljrd. euro** (450 milj. emisijas kvotu realizācija pie vidējās emisijas kvotas cenas 25 euro).

Inovāciju fonds (II)

Atbalstāmie virzieni

- Uz projekta iesniegšanas brīdi tehnoloģijas nedrīkst būt komerciāli pieejamas, tām jābūt ar novatoriskiem risinājumiem vai pietiekami attīstītām, lai tās varētu izmantot demonstrējumiem pirmskomerciālā mērogā.
- Inovāciju fonda ietvaros tiks atbalstīti:

- ✓ **Inovatīvi atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju demonstrējumu projekti (*RES*);**

- ✓ Inovatīvi projekti, kuru mērķis ir CO₂ uztveršana un ģeoloģiska uzglabāšana (*CCS*) videi drošā veidā un/vai oglekļa uztveršanu un izmantošanu (*CCU*);

- ✓ inovatīvi projekti energoietilpīgās rūpnieciskās ražošanas sektorā;

- ✓ Inovatīvi projekti enerģijas uzglabāšanā.

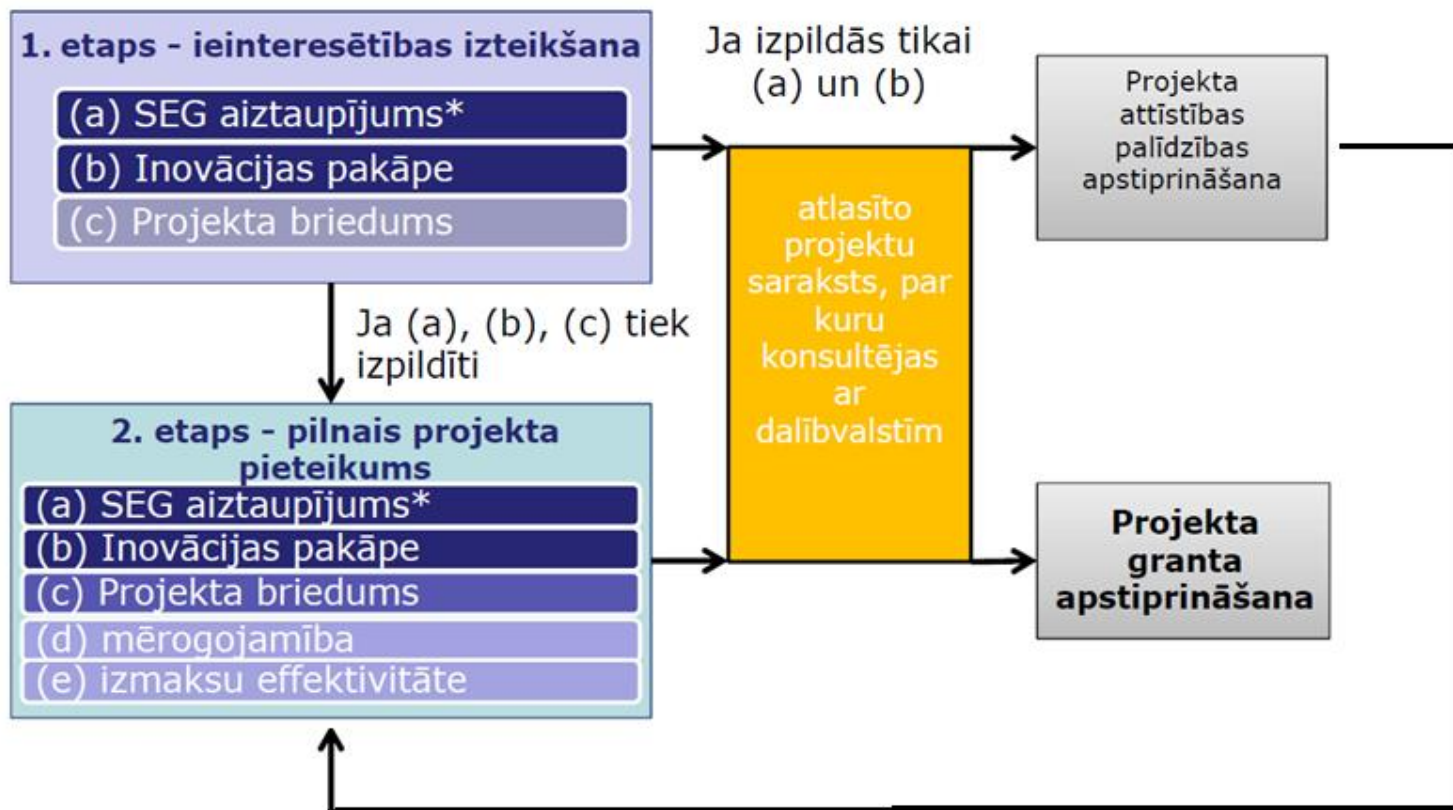
Inovācijas fonds (III)

Līdzfinansējuma apjoms

- Līdzfinansējuma apjoms būs līdz **60% no attiecīgajām jeb relevantajām projekta izmaksām** (*relevant costs*);
- Relevantās izmaksas – papildu izmaksas, kas rodas projekta ierosinātajam sakarā ar tādas inovatīvas tehnoloģijas izmantošanu, kura saistīta ar siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu vai aiztaupījums.
- **Relevantās izmaksas aprēķina kā starpību starp labāko aplēsi par kopējiem kapitālizdevumiem (CAPEX) un ekspluatācijas izmaksām un ieguvumiem (OPEX) neto pašreizējās vērtības izteiksmē 10 gadu periodā pēc projekta ekspluatācijas sākuma un rezultātu, kas iegūts, veicot tādu pašu aprēķinu tādas pašas jaudas (faktiski saražotā galaprodukta izteiksmē) tradicionālai ražošanai.**
- Ja tradicionālā ražošana nepastāv, relevantās izmaksas ir labākā aplēse par CAPEX un OPEX izmaksām un ieguvumiem neto pašreizējās vērtības izteiksmē 10 gadu periodā pēc projekta ekspluatācijas sākuma.
- Finansējums «maziem projektiem», kuru kapitāla izmaksas nepārsniedz 7,5 milj. euro.
- Relevantās izmaksas «maziem projektiem» rēķina tikai no CAPEX.

Inovāciju fonds (IV)

Divu līmeņa atlases procedūra

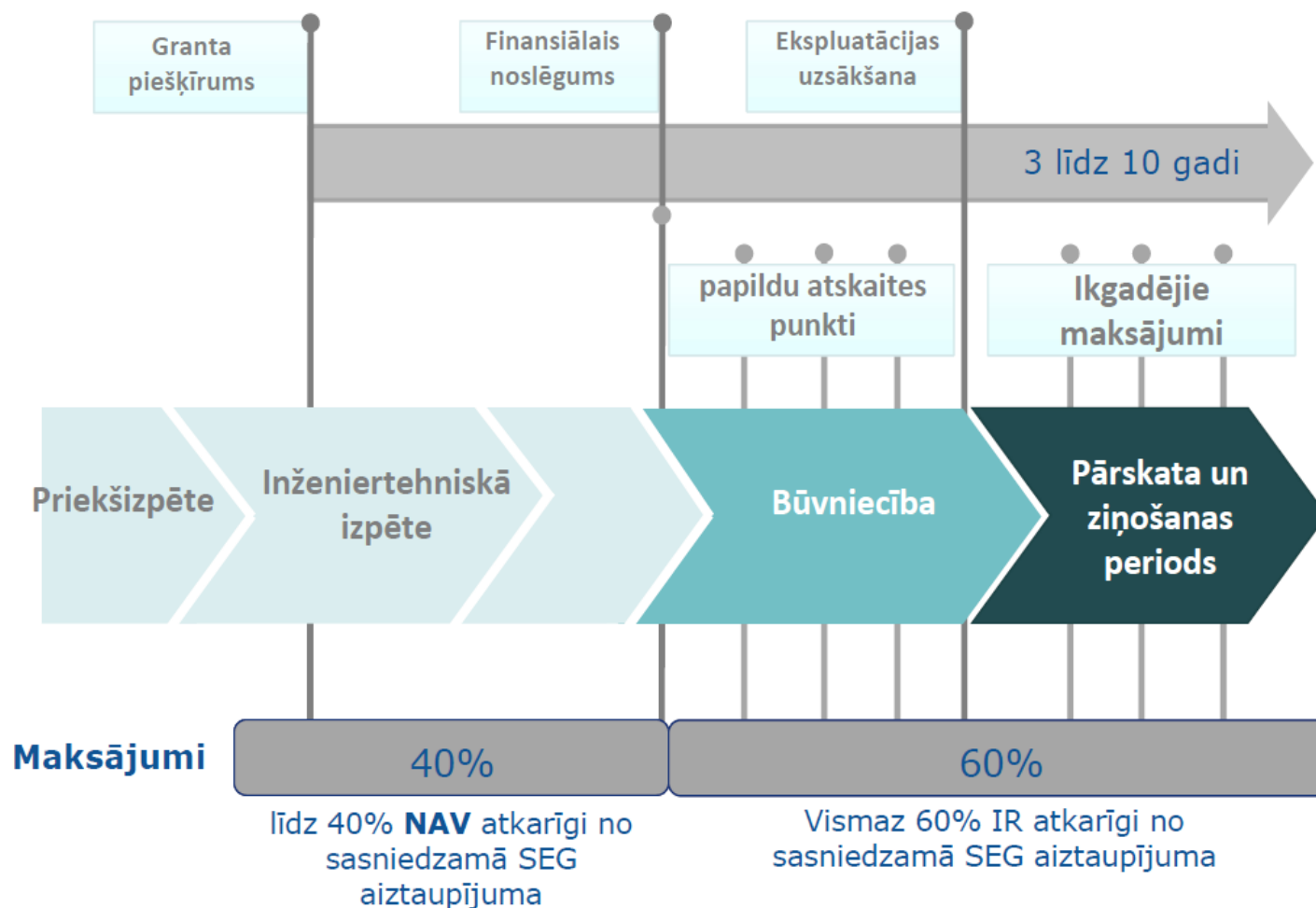

Inovāciju un tīklu izpildes aģentūra (INEA) - vērtēšanas un atlases funkcija; Eiropas Investīciju banka (EIB) - finansēšanas un atbalsta funkcija.

*angļu val.-*greenhouse gas emissions avoidance*. Projekta rezultātā aiztaupītais siltumnīcefekta gāzu apjoms, jeb SEG, kas «netika saražots», kā tas būtu pie «parastās tehnoloģijas».

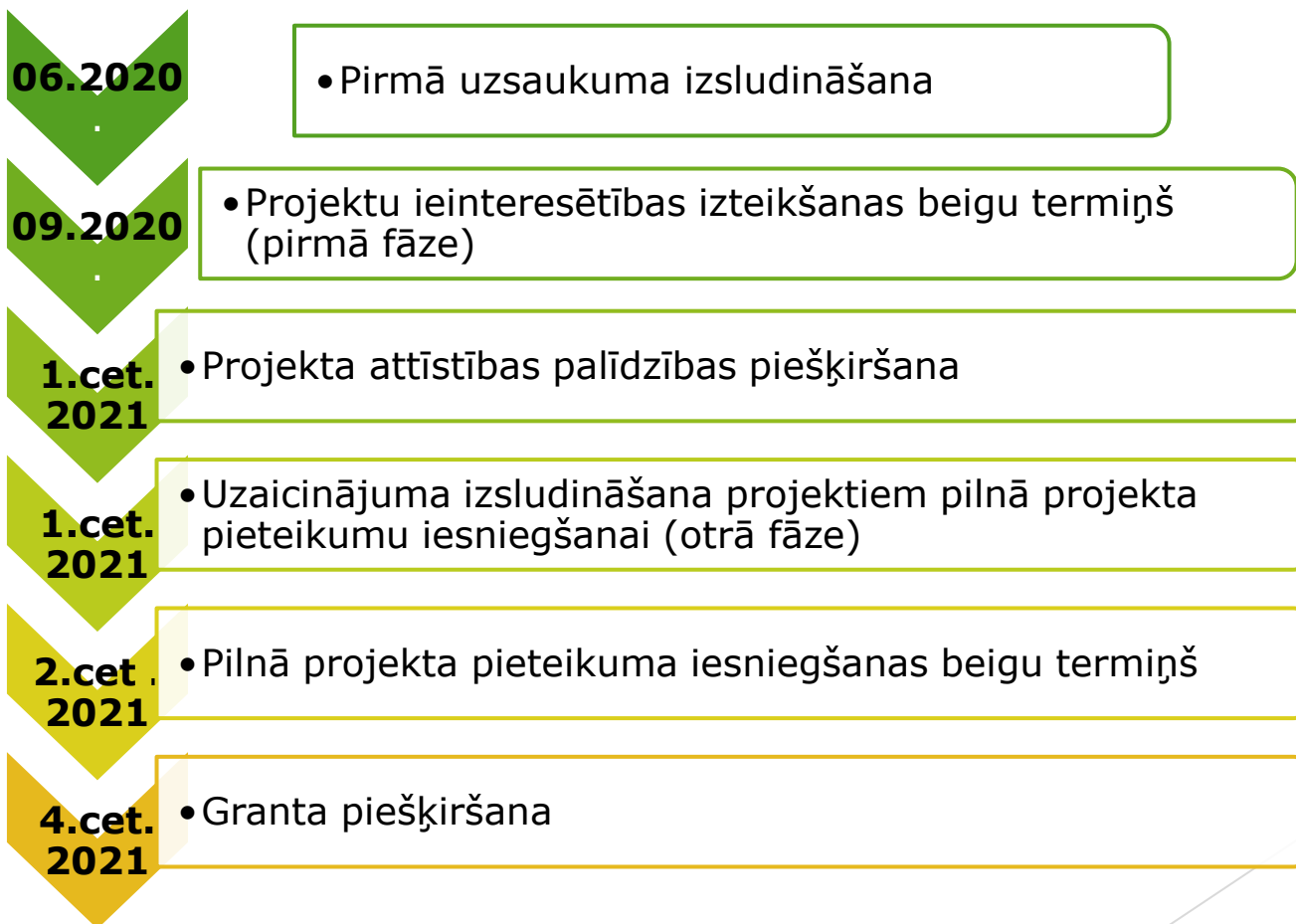
Inovācijas fonds (V)

Līdzfinansējuma izmaksa pamatojoties uz atskaites punktiem

Inovāciju fonds (VI)

Potenciālais laika grafiks pirmajam projektu uzsaukumam

Vairāk informācijas par Inovācijas fondu un pirmo uzsaukumu:

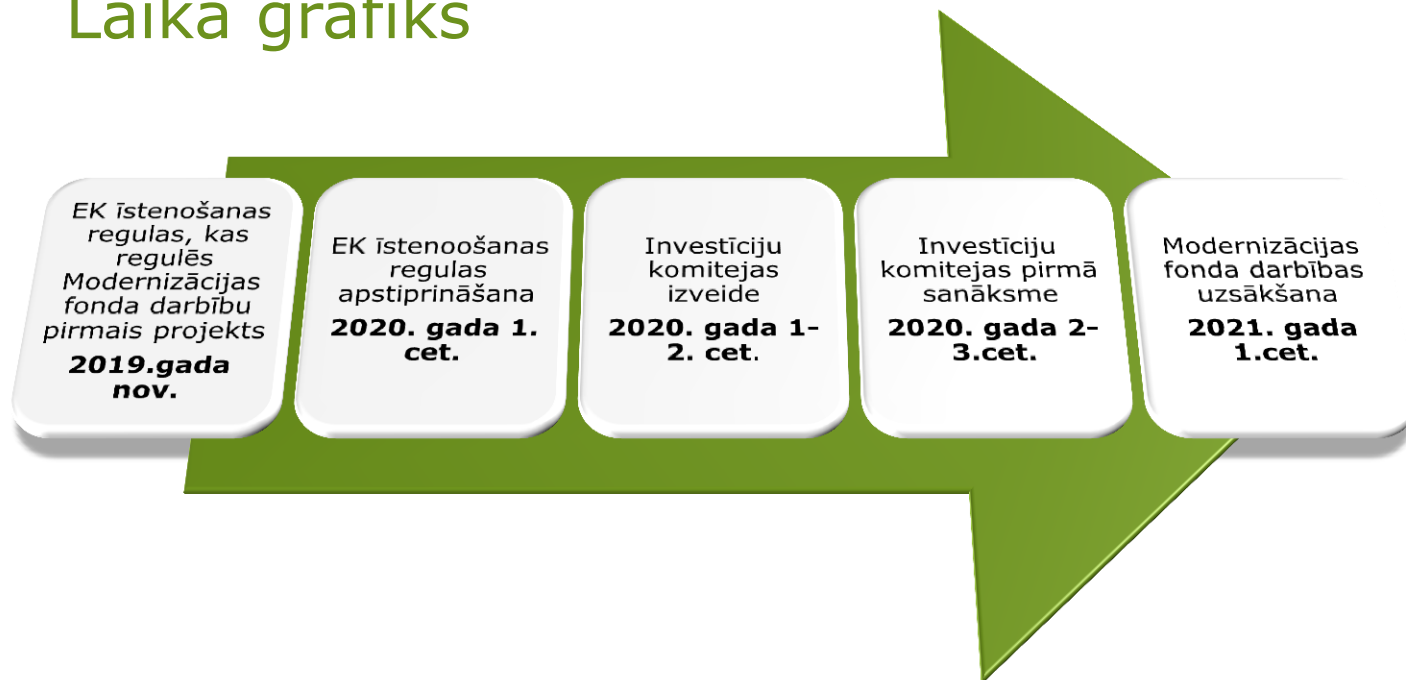
https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en#tab-0-3

Modernizācijas fonds (I)

- Modernizācijas fonds ir ES emisiju tirdzniecības ETS 4. periodam (2021.-2030.gads) paredzēts finansēšanas mehānisms ar mērķi **atbalstīt oglekļa mazietilpīgus ieguldījumus enerģētikas sistēmu modernizēšanā, energoefektivitātes palielināšanā un taisnīgas pārejas veicināšanā no oglekļa atkarīgos reģionos.**
- Modernizācijas fonds ieviests, lai finansētu neliela mēroga investīciju projektus tādās ES dalībvalstīs, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju tirgus cenās 2013.gadā nerasniedza 60 % no ES vidējā rādītāja. *Bulgārija, Rumānija, Čehija, Igaunija, Horvātija, **Latvija**, Lietuva, Ungārija, Polija un Slovākija.*
- **Latvijai pieejamais (2021.-2030.gadā)**
Modernizācijas fonda finansējums varētu būt ap 112-136 miljoni euro (*pie vidējās cenas par emisijas kvotu 25-30,5 euro*).
- Par Modernizācijas fonda darbību nacionālā līmenī atbildīgas pašas dalībvalstis.

Modernizācijas fonds (II)

Laika grafiks

- Šobrīd nav detāla Modernizācijas fonda regulējošā ietvara ne ES, ne nacionālā līmenī.
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) ir iesniegusi Ministru kabinetā izskatīšanai informatīvo ziņojumu par Modernizācijas fonda ieviešanu.
- Nacionālajā līmenī noteikumu izstrāde plānota līdz 2020.gada 31.decembrim.

Modernizācijas fonds (II)

Atbalstāmās aktivitātes (I)

Vismaz 70 % finanšu resursu no Modernizācijas fonda jāizmanto, lai atbalstītu investīcijas:

- **elektroenerģijas ražošanā un izmantošanā no atjaunojamiem energoresursiem;**
- energoefektivitātes uzlabošanā (izņemot energoefektivitātes uzlabošanu, kas saistīta ar elektroenerģijas ražošanu, kurā izmanto cieta fosilo kurināmo), t.sk. transporta, lauksaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs, kā arī ēkās;
- enerģijas uzglabāšanā;
- energotīklu, tostarp centralizētajā siltumapgādē izmantoto cauruļvadu, un elektropārvades tīklu modernizēšanā un starpsavienojumu palielināšanā starp ES dalībvalstīm;
- taisnīgai pārejai no oglekļa atkarīgajos reģionos saņēmējas ES dalībvalstīs, ar mērķi tādējādi atbalstīt darba ņēmēju pārcelšanu, pārkvalificēšanu un kvalifikācijas celšanu, izglītību, darba meklēšanas iniciatīvas un jaunuzņēmumus, veidojot dialogu ar sociālajiem partneriem.

Modernizācijas fonds (III)

Atbalstāmās aktivitātes (II)

Līdz 30% no Modernizācijas fonda līdzekļiem var tikt izmantoti neprioritārām investīcijām.

Investīcijām jābūt atbilstošām:

- ES Klimata un enerģētikas politikas satvaram 2030.gadam,
- Parīzes nolīguma ilgtermiņa mērķiem.

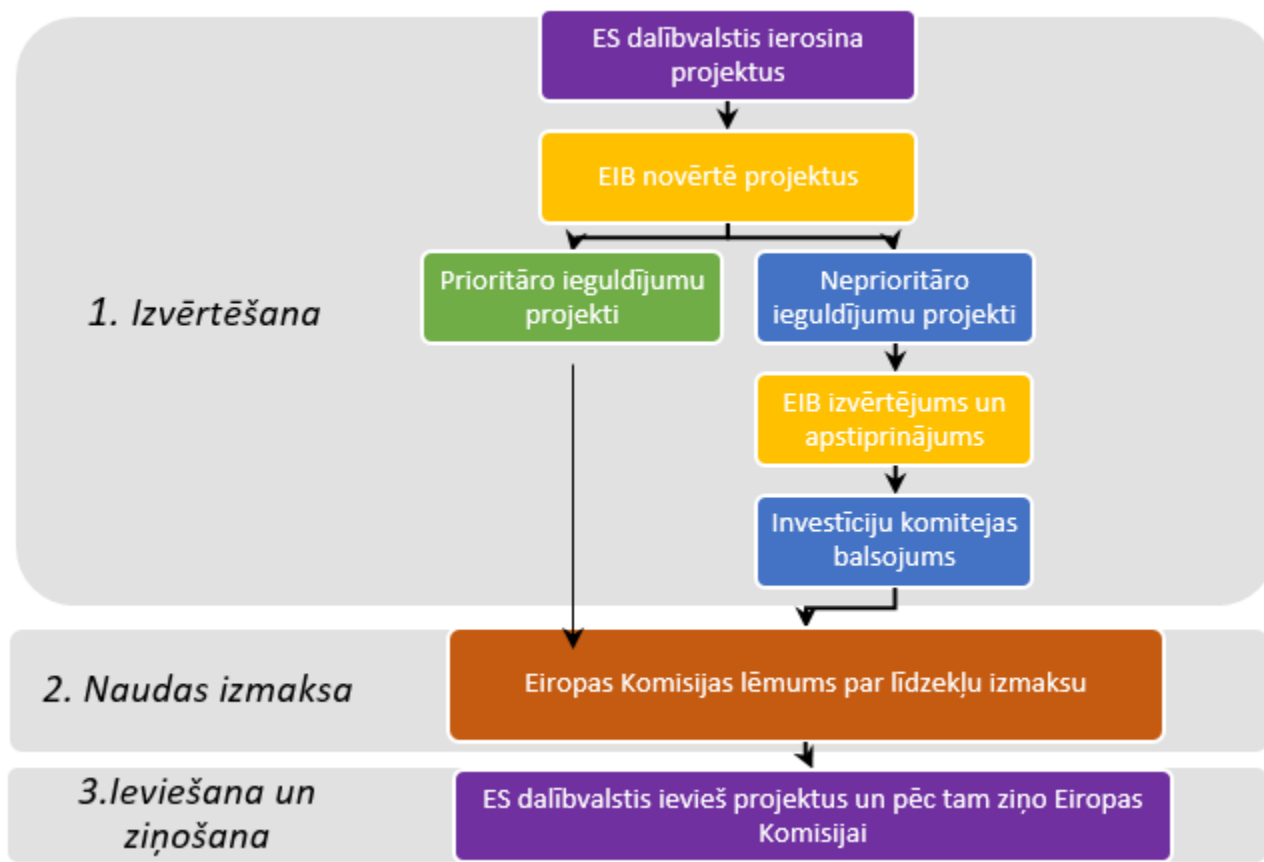
Atbalstu nedrīkst sniegt enerģijas ražotājiem, kas izmanto cieto fosilo kurināmo.

Saskaņā ar VARAM iesniegto informatīvo ziņojumu Ministru kabinetā - Modernizācijas fonda līdzekļi būtu jākoncentrē uz investīcijām ne-ETS sektora* problemātiskajos virzienos.

*emisijas tirdzniecības sistēmā neiekļautās darbības

Modernizācijas fonds (IV)

Vispārējais Modernizācijas fonda pārvaldības process

Modernizācijas fonds (V)

Līdzfinansējuma apmērs

- **Prioritārajiem ieguldījumiem** maksimālais Modernizācijas fonda finansējuma apjoms ir iespējams **līdz pat 100 %** apmērā no atbilstīgajām investīciju izmaksām.
- **Neprioritārajiem ieguldījumiem** Modernizācijas fonda finansējums var būt **līdz 70 %** no attiecīgajām izmaksām.

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (I)

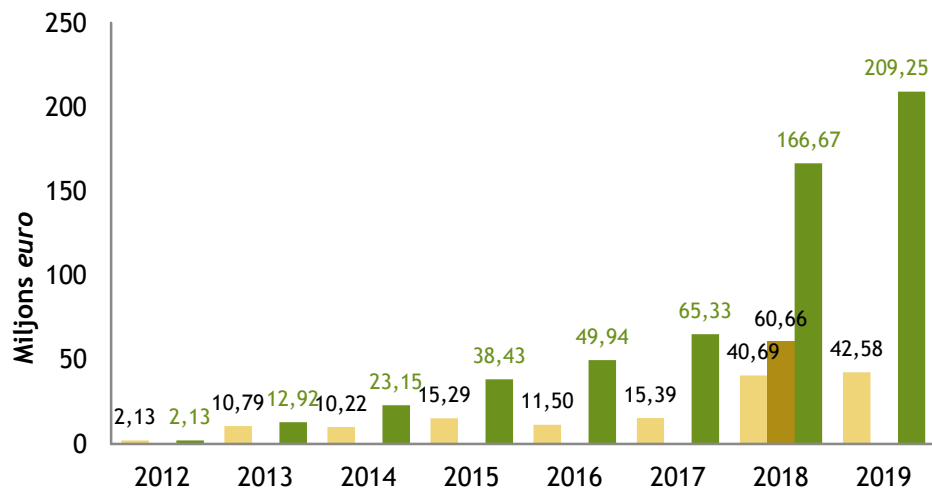

Likumā “Par piesārņojumu” noteikts, ka **izsoļu ieņēmumus izmanto, lai mazinātu klimata pārmaiņas un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām**, tai skaitā:

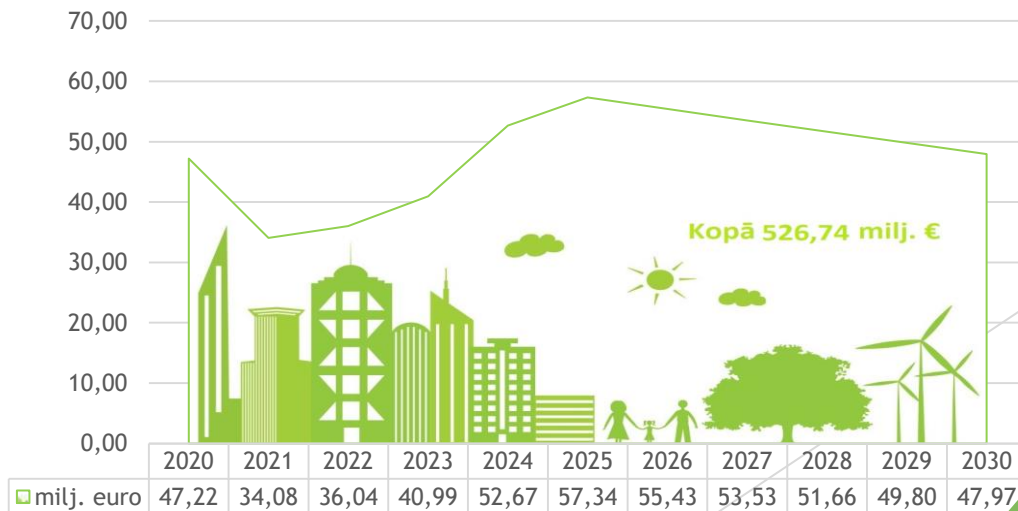
- SEG emisijas samazināšanai vai ierobežošanai enerģētikas, rūpniecības, transporta, lauksaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs, arī tādu projektu un finanšu instrumentu finansēšanai, kuru mērķis ir:
 - paaugstināt ēku vai tehnoloģisko iekārtu un transportlīdzekļu energoefektivitāti,
 - **paplašināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu**,
 - veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām nacionālā un reģionālā mērogā, tai skaitā tādu projektu finansēšanai, kuros paredzēta pilotpasākumu īstenošana ekstremālo laikapstākļu negatīvās ietekmes mazināšanai un novēršanai;
- SEG emisijas samazināšanas vai ierobežošanas iespēju, kā arī iespēju pielāgoties klimata pārmaiņām palielināšanai, arī tādu projektu un finanšu instrumentu finansēšanai, kuru mērķis ir:
 - **izstrādāt vides tehnoloģijas, kas nodrošina** energoefektivitātes paaugstināšanu, **atjaunojamo energoresursu izmantošanu**, SEG emisijas samazināšanu tehnoloģiskajos procesos vai pielāgošanos klimata pārmaiņām,
 - īstenot klimata politikas pasākumus, kas vērsti uz SEG emisijas samazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām, kā arī sagatavot integrēšanai dažādās nozarēs nepieciešamos pētījumus, plānošanas un tehniskos dokumentus,
 - īstenot izglītojošus pasākumus, kuru rezultātā uzlabojas sabiedrības izpratne un zināšanas par klimata pārmaiņām un pasākumiem, kas veicami, lai tās mazinātu un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām, un kuri veicina patērētāju paradumu maiņu, kā arī sekmē zemas oglekļa emisijas ekonomikas attīstību Latvijā;

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (II)

Ieņēmumu apjomi (fakts un prognoze)

- Ieņēmumi no emisiju kvotu izsolēm primārajā tirgū
- Ieņēmumi no emisiju kvotu realizēšanas sekundārajā tirgū
- Kumulatīvi

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (III)

Apstiprinātie projektu konkursi

- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana valsts nozīmes aizsargājamās arhitektūras pieminekļos (9.milj. *euro*).
- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – zema enerģijas patēriņa ēkas (23.milj. *euro*).
- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām (8.milj. *euro*).
- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, attīstot enerģētiski pašpietiekamu ēku būvniecību (10.milj. *euro*).

Četros EKII projektu konkursos noslēgti līgumi (spēkā esoši uz 31.12.2019.) par projektu īstenošanu par kopējo summu 48 526 946,26 *euro* apmērā

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (IV)

EKII stratēģija

- EKII darbība šobrīd ir reglamentēta ar VARAM 2016.gada 21.oktobra rīkojumu Nr.265 "Par Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta darbības stratēģijas apstiprināšanu.
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi informatīvo ziņojumu par «Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta darbības stratēģiju» (*šobrīd norisinās saskaņošanas process pirms iesniegšanas izskatīšanai Ministru kabineta sēdē*), lai noteiktu EKII darbības mehānismu turpmākajiem gadiem.

Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenti (V) EKII komponentes

EKII darbība tiks balstīta uz trim komponentēm:

- klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām projektu;
- institucionālās rīcībspējas nodrošināšana darbam ar klimata pārmaiņu jautājumiem;
- Zaļo investīciju fonds (sākotnēji finansējums, kā vienreizēja iemaksa Vides Investīciju fonds pamatkapitālā 60,66.milj. *euro* apjomā, kas gūti no emisijas kvotu realizēšanas vienreizējā darījumā sekundārajā tirgū).

Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (VI)

Potenciālie atbalsta virzieni 2020.-2021.g

- Transporta sektors ir lielākais ne-ETS darbību SEG emisiju avots un radīja 29 % no kopējām 2017.gada SEG emisijām. Līdz ar to transporta sektorā **mazemisiju un nulles emisiju transportlīdzekļu skaita palielināšana valsts pārvaldes iestādēs, sabiedriskajā transportā vai specifiskās saimniecisko darbību jomās ar augstu degvielas patēriņu transportlīdzekļos** ir izvirzīta kā prioritāte šajā laikposmā.
- Savukārt būtisks faktors enerģētikas SEG emisiju samazinājumam kopējā bilancē ir energoefektivitātes un kurināmā nomainībai. Līdz ar to šajā sektorā ir izvirzāmas divas prioritātes: 1) **visaptverošu energoefektivitātes pasākumu īstenošana** un 2) **inovatīvu klimata tehnoloģiju un risinājumu ieviešana, tai skaitā, ceturtās paaudzes siltumapgādes sistēmas ieviešana.**

Paldies par uzmanību!